

Nr 170.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41: given Stockholms slott den 1 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Per Edwin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsrådet PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41 samt anför därvid följande:

I proposition nr 184 till 1939 års lagtima riksdag hemställde Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande över ett av chefen för finansdepartementet framlagt förslag rörande bland annat redovisningen av vissa av försvarsväsendet disponerade fastigheter. Nämda förslag innebar för försvarsväsendets del, att

Bihang till riksdagens protokoll 1940. I saml. Nr 170.

den fondredovisning, som tidigare tillämpats i fråga om de till statens allmänna fastighetsfond hörande fastigheterna, skulle utsträckas till att omfatta de fastigheter, som förvaltades av arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen — dock med undantag för befästningsanläggningar och byggnader, vilka enbart representerade kulturhistoriskt värde — samt att för de olika förvaltningsgrenarna skulle upprättas särskilda delfonder. Vidare ifrågasattes, huruvida icke dessa delfonder borde sammanföras inom ramen av en särskild försvarsväsendets fastighetsfond. Den utvidgade fastighetsredovisningen borde tillämpas från och med budgetåret 1940/41, vilket innebär, att de nya delfonderna borde upprättas per den 30 juni 1940.

Enligt en vid propositionen fogad preliminär beräkning av värdena å de fastigheter, vilka borde ingå i försvarsväsendets delfonder, skulle dessa delfonders sammanlagda tillgångar uppgå till 507.3 miljoner kronor, därav 112.7 miljoner kronor markvärde och 394.6 miljoner kronor byggnadsvärde.

I skrivelse den 13 maj 1939, nr 245, meddelade riksdagen, att riksdagen lämnat det genom propositionen framlagda förslaget beträffande fastighetsredovisningen utan erinran.

Chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet för den 4 januari 1940 vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor rörande utgifterna å driftbudgeten anfört, att de av försvarsväsendet disponerade fastigheterna syntes böra upptagas till redovisning å en särskild kapitalfond, försvarsväsendets fastighetsfond. Under denna fond borde i anslutning till de av riksdagen godkända grunderna för redovisningen av ifrågavarande fastigheter inrättas tre särskilda delfonder för de respektive förvaltningsmyndigheterna.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid förordnande om den nya fastighetsfondens inrättande meddela beslut rörande invärdering av fastigheterna å fonden samt angående övriga i samband därmed stående redovisningsfrågor m. m. Härvid böra givetvis erforderliga jämkningar ske beträffande de preliminärt beräknade fastighetsvärdena på grund av förändringar i fastighetsbeståndet intill tidpunkten för fondens inrättande.

I innevarande års statsverksproposition, bilaga 2 till Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten, har framlagts ett beräknat förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41. Till grund för detta statförslag ligga framställningar, som förvaltningsmyndigheterna avgivit i samråd med riksräkenskapsverket, arméförvaltningen med skrivelse den 30 september 1939, marinförvaltningen med skrivelse den 18 oktober 1939 och flygförvaltningen med skrivelse den 31 augusti 1939. I statförslaget har, i överensstämmelse med riksräkenskapsverkets beräkningar, upptagits ett överskott att tillföras riksstatens driftbudget under arméförvaltningens delfond å 2,597,000 kronor, under marinförvaltningens delfond å 2,270,000 kronor och under flygförvaltningens delfond å 743,000 kronor, sammanlagt 5,610,000 kronor. Chefen för finansdepartementet har i sin till statsrådsprotokollet den 4 januari 1940 lämnade redogörelse för inkomsterna å driftbudgeten anfört, att som de av armé-, marin- och flygförvaltningarna avgivna statför-

slagen då ännu icke varit slutgranskade, de i förslaget till stat för fastighetsfonden ingående inkomst- och utgiftsbeloppen endast vore approximativa. Av besparingsskäl hade de av myndigheterna äskade beloppen för reparations- och underhållskostnader väsentligt nedsatts.

I fråga om uppställningen överensstämmer det till statsverkspropositionen hörande statförslaget med staten för allmänna fastighetsfonden. Sålunda upptager förslaget följande titlar, nämligen å *inkomstsidan*: A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler; B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden; och C. Diverse inkomster; samt å *utgiftssidan*: A. Reparations- och underhållskostnader m. m.; B. Avsättning till värdeminskningsskonto; C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden; och Överskott att tillföras riksstatens driftbudget. Under en var av dessa titlar å såväl inkomst- som utgiftssidan hava inkomsterna respektive utgifterna upptagits särskilt för varje delfond.

Vid beräkningen av de olika posterna i staten följer jag denna uppställning och upptager därvid först till behandling fondens utgifter.

Utgifterna.

Reparations- och underhållskostnader m. m.

Enligt de grunder, som framlades för 1915 års riksdag, böra de årliga kostnaderna för underhåll av försvarsväsendets byggnader beräknas till $\frac{1}{2}$ procent av anläggningskostnaden 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året och 1 procent från och med 9 året. Utöver det på detta sätt beräknade underhållet ha arméförvaltningen och flygförvaltningen för underhåll av uthyrningsfastigheter samt jordbruks- och skogsfastigheter disponerat inflytande hyres- och arrendeinkomster. Kostnaderna för detta underhåll, vilka icke belastat riksstaten, böra tydligen medtagas bland utgifterna i staten för fastighetsfonden.

I utlåtande den 28 februari 1939 angående sättet för redovisning i riksbokföringen av fastigheter, som disponerades bland annat av försvarsväsendet, har riksräkenskapsverket i fråga om de hittillsvarande underhållskostnadernas storlek framhållit, att dessa för lantförsvarets och sjöförsvarets del förefölle vara relativt låga i jämförelse med de belopp, som utginge för allmänna fastighetsfonden, detta särskilt med hänsyn till byggnadernas relativt snabba förslitning och — för sjöförsvarets del — höga ålder. Å andra sidan anvisades i viss utsträckning särskilda anslag till större reparationer och ombyggnader. Riksräkenskapsverket förutsatte, att anslag till underhåll anvisades till sådana belopp, att de gäve täckning för samtliga underhålls- och reparationskostnader, medan å andra sidan sådana moderniseringar och tillbyggnader, som medförde ökat anläggningsvärde, borde redovisas å kapitalbudgeten.

Arméförvaltningens delfond. Anslaget å fjärde huvudtiteln till byggnader, övningsfält och skjutbanor utgör för budgetåret 1939/40 3,500,000 kronor. För un-

derhåll av jordbruks-, uthyrnings- och skogsfastigheter stå för samma budgetår till förfogande 649,000 kronor. Med ledning av en överslagsberäkning kunna 177,000 kronor av underhållskostnaderna hänföras till befästningar. Följaktligen belöpa av underhållet för innevarande budgetår på annat än befästningar (4,149,000 — 177,000 =) 3,972,000 kronor, motsvarande 1.2 procent av det till 325,500,000 kronor beräknade byggnadsvärdet per den 1 juli 1940.

Härutöver hava för budgetåret 1939/40 anslagsmedel beviljats för följande mera omfattande förbättringsarbeten:

Istandsättningsarbeten	kronor	500,000
Modernisering av matinträttning	»	45,000
Elektriska ledningar	»	100,000
Restaureringsarbeten å Karlberg	»	100,000
Uppvärmningsanläggningar	»	630,000
Summa kronor		1,375,000

Medräknas dessa kostnader utgör underhållet 5,347,000 kronor eller 1,6 procent av byggnadsvärdet.

Arméförvaltningen har under hänvisning till den starka förslitning, för vilken i synnerhet kasernerna äro utsatta, beräknat underhållet till 1.5 procent av byggnadsvärdet, vilket utgör 4,882,600 kronor. Härtill komme skatter 62,000 kronor. Ytterligare skulle tillkomma för underhåll av övnings- och skjutfält med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter 747,395 kronor. Det äskade beloppet utgör sålunda sammanlagt 5,691,995 kronor.

För budgetåret 1939/40 räknade arméförvaltningen i sina anslagsäskanden med ett underskott å anslagstiteln för uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter av 162,661 kronor. Då utgifter och inkomster för fastigheterna i fråga icke borde vara beroende av varandra och då skäl sagnades att söka balansera dem inbördes, borde enligt arméförvaltningens åsikt, därest dessa fastigheters rationella underhåll icke skulle äventyras, byggnadsanslaget ökas med nyssnämnda underskottsbelopp. Under hänvisning till vad arméförvaltningen sålunda och vid tidigare tillfällen anfört framhöll jag i samband med frågan om reglerandet av utgifterna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1939/40, att en ändring av byggnadsanslagets konstruktion kunde synas önskvärd men att med hänsyn till pågående utredning angående sättet för redovisning i riksbokföringen av försvarsväsendets fastigheter, en dylik ändring icke då borde ifrågakomma. Emellertid borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i enstaka fall medgiva, att, därest utgifterna för en fastighet skulle visa sig överstiga inkomsterna från densamma, och de behållna inkomsterna från samtliga ifrågavarande fastigheter visade sig ej förslå till skillnadens täckande, det uppkomna underskottet finge täckas av under byggnadsanslaget anvisade medel.

I detta sammanhang må nämnas, att arméförvaltningen i sina petita för nästkommande budgetår äskat anslag för istandsättnings-, moderniserings- och renoveringsarbeten å byggnader samt uppvärmningsanläggningar med sammanlagt 4,920,000 kronor.

Vid beräklandet av nu ifrågavarande utgiftspost å staten för försvarsväsendets fastighetsfond torde man icke kunna bortse från den synpunkten — som har giltighet även för marinens och flygvapnets del — att underhållet å försvarsväsendets fastigheter under de sista decennierna obestriddigen varit knappt tillmätt. Detta framgår bland annat av en jämförelse med den av byggnadsstyrelsen under budgetåren 1938/39 och 1939/40 tillämpade beräkningsgrunden, enligt vilken underhållet av de allmänna fastighetsfonden tillhörande fastigheterna skattats till 1.7 procent av byggnadsvärdet. Det förefaller uteslutet, att ett tillfredsställande underhåll av lantförsvarets fastigheter kan vinnas för lägre kostnad än 1.5 procent av byggnadsvärdet. Den omständigheten att det i stor utsträckning är fråga om underhåll av övningsfält, vägar, hägnader m. m. samt kostnader för skogsvård, betesvård o. s. v. försvårar givetvis fastställandet av en rationell beräkningsgrund samt jämförelser med annan fastighetsförvaltning. Det synes möta stora svårigheter, att på sätt hittills ansetts böra ske balansera inkomster och utgifter för lantförsvarets uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter, och en ekonomisk rationalisering härvidlag försvåras av de sociala hänsyn, som måste tagas. Kravet på ett dylikt balanserande synes därför, såsom arméförvaltningen vid upprepade tillfällen framhållit, icke ovillkorligen kunna vidhållas.

Med allt beaktande av det stränga sparsamhetskrav, som måste upprätthållas, kan ifrågasättas om det icke är principiellt riktigare att fastställa underhållskostnaderna till ett mot verkliga förhållandet mera svarande belopp i stället för att genom anslag till istandsättningsarbeten på en omväg tillgodose vad som i själva verket till stor del torde vara underhåll. Emellertid torde även med en dylik höjning av underhållskostnaderna verkningarna av ett under lång tid eftersatt underhåll icke kunna elimineras. Då varje ledning saknas för fastställande av särskild beräkningsgrund för jordbruks- och skogsfastigheter, torde för närvarande, åtminstone såsom ett provisorium, underhållet för hela fastighetsbeståndet kunna bestämmas till 1.5 procent av byggnadskostnaden. Härtill bör läggas förut nämnda belopp för kommunalutskylder. Posten reparations- och underhållskostnader m. m. skulle då för lantförsvarets del komma att upptagas till $(4,882,500 + 62,000 =)$ 4,944,500 kronor eller avrundat 4,950,000 kronor.

Marinförvaltningens delfond. För budgetåret 1939/40 disponeras från anslag under fjärde huvudtiteln för underhåll av marinens nu ifrågavarande fastigheter ett sammanlagt belopp av 1,536,000 kronor. Då fastighetsvärdet utgjort 73,386,000 kronor, har underhållet motsvarat 2.1 procent av byggnadsvärdet.

Marinförvaltningen har föreslagit, att underhållsprocenten bestämmas till 2.5, motsvarande i runt tal 1,835,000 kronor. Härtill skulle komma för kasernområden, vägar, övningsfält, skjutbanor samt yttre ledningar 200,000 kronor och för skatter 61,000 kronor. Summan härav utgör 2,096,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag har marinförvaltningen anfört, att underhållet länge eftersatts, särskilt under budgetåren 1931/32—1937/38, att byggnaderna äro belägna vid kusten, där klimatets inverkan är särskilt ogynnsam, att

byggnaderna äro av hög genomsnittsålder, vilket medför att volymen i förhållande till värdet blir stor, att många byggnader äro av speciell konstruktion (t. ex. stora takytor, kajer, bryggor, dockor), varav föranledes hög underhållskostnad.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen upptagit för istandsättningsarbeten å byggnader i allmänhet 300,000 kronor och för specificerade arbeten av liknande slag 371,000 kronor.

Vad förut anförts beträffande lantförsvarets fastigheter har i huvudsak tillämpning även för marinens del. Av det här anförda framgår emellertid, att relativt sett betydligt större anslag stått till buds för underhåll av marinens byggnader än för arméns. De av marinförvaltningen anförda omständigheterna torde emellertid inverka fördyrande på underhållet av sjöförsvarets byggnader. Till högre än 2 procent av fastighetsvärdet synes dock underhållet icke kunna beräknas på grundval av nu föreliggande utredning, ehuru denna beräkningsgrund innebär någon minskning i förhållande till föregående budgetår. Till detta belopp, 1,467,700 kronor, kommer för utskylder 61,000 kronor. Posten reparations- och underhållskostnader m. m. torde således för marinens del böra beräknas till 1,528,700 kronor eller avrundat 1,530,000 kronor.

Flygförvaltningens delfond. För budgetåret 1939/40 utgör det å fjärde huvudtiteln anvisade egentliga underhållsanslaget för flygvapnets byggnader, flygfält m. m. 375,000 kronor, vartill kommer beräknad inkomst av jordbruks- och skogsfastigheter cirka 42,000 kronor, summa 417,000 kronor. Mot detta belopp svarar ett byggnadsvärde vid budgetårets ingång av 28,018,000 kronor. Underhållet har således utgjort cirka 1.5 procent av byggnadsvärdet.

Flygförvaltningen har beräknat underhållet till 1.5 procent av byggnadsvärdet. Därjämte har förvaltningen upptagit särskilda poster för jordbruks- och skogsfastigheter, flygfält, bomb- och skjutbanor samt för en grundligare reparation av den från domänstyrelsen övertagna Roma kungsgård på Gotland. Flygförvaltningens beräkning ter sig sålunda:

Kasernetablissemang, tjänstebostäder och uthyrningsfastigheter	kronor 571,000
Jordbruks- och skogsfastigheter	40,000
Flygfält	» 134,000
Bomb- och skjutbanor	» 8,800
Roma kungsgård	» 145,000
<hr/>	
Summa kronor	898,800.

Flygförvaltningen har framhållit, dels att flygvapnet från armén och marinens övertagit en mångfald gamla byggnader, varå under lång tid före överlämnandet intet eller ytterst obetydligt underhåll förekommit, dels att förste provinsialläkaren i Gotlands län uttalat skarpa erinringar mot det skick, vari vissa såsom arbetarebostäder å Roma kungsgård använda byggnader befunne sig.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 har flygförvaltningen för olika istandsättningsarbeten upptagit 452,000 kronor.

Beträffande underhållet av flygvapnets byggnader kan hänvisas till det beträffande lantförsvarets byggnader anförda. Även om flygvapnet fått övertaga en del äldre byggnader, torde en långt större del av byggnadsbeståndet än vid övriga försvarsgrenar vara av relativt sent datum. Vad särskilt byggnaderna å Roma kungsgård beträffar, torde det icke under nuvarande förhållanden kunna ifrågakomma att anslå medel till den föreslagna reparationen. De av förste provinsialläkaren påtalade bristerna torde kunna provisoriskt avhjälpas inom ramen för anslaget i övrigt. På grund av vad sålunda anförts, föreslår jag, att posten underhålls- och reparationskostnader m. m. för flygförvaltningens del beräknas till 1,5 procent av byggnadsvärdet 38,065,199 kronor, utgörande avrundat 580,000 kronor.

De sammanlagda reparations- och underhållskostnaderna m. m. för samtliga delfonder uppgå sålunda till 7,060,000 kronor. På sätt tidigare skett och i överensstämmelse med vad som tillämpas i fråga om allmänna fastighetsfonden torde anslagsposterna för bestridande av dessa kostnader bära erhålla samma karaktär som reservationsanslag.

Avsättning till värdeminskningsskonto.

I sitt förut nämnda utlåtande den 28 februari 1939 har riksräkenskapsverket — som därvid förutsatt, att arméförvaltningens, marinförvaltningens och flygförvaltningens delfonder ävensom motsvarande för tullverkets och lotsverkets fastighetsredovisning upprättade fonder skulle ingå i allmänna fastighetsfonden — framlagt förslag till regler för avskrivning av byggnadsvärdena. Härom har riksräkenskapsverket anfört följande:

Avskrivning av de å de nya delfonderna redovisade byggnadsvärdena synes böra ske enligt för fastighetsfonden i övrigt gällande regler. Därvid torde alla rent militära etablissemang samt lotsverkets byggnader avskrivas på 40 år. Övriga byggnader, vissa friliggande bostadshus och förvaltningsbyggnader, däribland tullverkets samtliga byggnader, torde böra avskrivas på 60 år. För dockor samt i berg insprängda cisterner har riksräkenskapsverket i detta sammanhang icke ansett sig böra förorda någon avskrivning, Hamnanläggningar samt fyrrar och övriga till fyrväsendet hörande anläggningar synas böra helt avskrivas i likhet med vad som skett med de å luftfartsfonden redovisade belysningsanläggningarna.

Riksräkenskapsverket har verkställt en beräkning över de belopp, som enligt nämnda grunder och med tillämpande av den enligt proposition nr 199 till 1938 års riksdag förordade avskrivningsmetoden böra uppföras å värdeminskningsskonto. Enligt denna beräkning skulle för de militära delfonderna endast en ringa del av byggnadsvärdet bliva föremål för fortsatt avskrivning. Riksräkenskapsverket anser sig med anledning härav böra förorda, att samtliga de försvarsväsendets byggnadsvärden, som icke överföras från andra kapitalfonder, vid delfondernas inrättande redovisas såsom helt avskrivna genom att motsvarande belopp uppföras å värdeminskningsskonto.

I propositionen nr 184 till 1939 års lagtima riksdag förklarade sig chefen för finansdepartementet ej hava funnit anledning till erinran mot riksräken-

skapsverkets förslag i denna del. Departementschefen förordade alltså, att avskrivning av rent militära etablissemang skulle ske på 40 år (grundavskrivning 50 procent) samt i övrigt på 60 år (grundavskrivning 25 procent).

I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag borde de militära etablissemang, som icke finansierats av lånemedel, upptagas till redovisning såsom helt avskrivna. Övriga fastigheter, vilka vore hänförliga till dels 1936 års försvarsbeslut, dels den påbörjade utflyttningen av vissa regementen till Järvafältet m. m., borde per den 30 juni 1940 redovisas såsom från sin tillkomst avskrivna enligt de regler, vilka vore avsedda att gälla för försvarsväsendets fastigheter. Sistnämnda delvis retroaktiva reglering kunde ske — beträffande den förra fastighetsgruppen — med anlitande av för budgetåren 1936/37—1938/39 anvisade avskrivningsmedel samt — beträffande fastigheterna å Järvafältet — genom disposition av reserverade inkomster av exploateringen av vissa på sin tid för militära ändamål avsedda markområden (Ladugårdsgårde, Mariebergsområdet, Johanneshov-Kvarnängen m. fl.). Med avseende å sistnämnda medelsdisposition hänvisade chefen för finansdepartementet till propositionerna 1937: 227 samt 1938: 180 och 181.

Beträffande avskrivningsfrågans framtida ordnande yttrade chefen för finansdepartementet fortsättningsvis följande:

Av särskild betydelse är härvid det av riksräkenskapsverket berörda spörsmålet om den framtida redovisningen av sistnämnda försäljningsmedel. Enligt riksräkenskapsverkets förslag skulle dessa i viss utsträckning tillföras särskilda under fastighetsfonden upplagda diversemedelstitlar; i enlighet med riksdagens principiella ståndpunktstagande år 1937 (jfr riksdagens skrivelse nr 250) och i anslutning till de förordade nya avskrivningsreglerna torde de å dessa titlar redovisade medlen, i den mån de ej äro erforderliga för den här förordade kapitalregleringen per den 30 juni 1940, få — med iakttagande av nu gällande begränsning — disponeras för finansiering till 50 procent av kostnaden för de nytillkommande byggnaderna å Järvafältet och för ammunitionsfabriken, vilka byggnader då kunna behandlas såsom till motsvarande belopp avskrivna. Även om en dylik anordning icke helt står i överensstämmelse med de regler för kapitalredovisningen, som nu tillämpas, torde den i nuvarande läge medföra avsevärda fördelar. Jag förutsätter, att den föreslagna anordningen betraktas såsom ett provisorium, som bör upphöra så snart utflyttningen till Järvafältet respektive flyttningen av ammunitionsfabriken, slutförts.

Mot vad chefen för finansdepartementet sålunda anfört framställde riksdagen icke någon erinran.

Utöver grundavskrivningen om 50 respektive 25 procent av anskaffningskostnaden erfordras för täckande av denna kostnad inom de förutsatta tiderna en årlig avsättning till värdeminskningskonto å 1.25 procent. Medel för denna avsättning skola uppföras å staten för försvarsväsendets fastighetsfond. Förvaltningsmyndigheterna hava i samråd med riksräkenskapsverket beräknat de belopp, som böra avsättas till värdeminskningskonto för budgetåret 1940/41, på sätt framgår av det vid statsverkspropositionen fogade beräknade förslaget till stat. Anledning till avvikelse från vad sålunda föreslagits synes icke föreligga. Med hänsyn till sättet för beräk-

ningen av denna avsättning till värdeminskningskonto torde ifrågavarande anslagsposter böra betecknas »förslagsvis». Under ifrågavarande utgiftstitel böra således upptagas för *arméförvaltningens delfond* förslagsvis 193,000 kronor, för *marinförvaltningens delfond* förslagsvis 88,000 kronor och för *flygförvaltningens delfond* förslagsvis 179,000 kronor, sammanlagt 460,000 kronor.

**Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler
och arrenderade markområden.**

Å denna titel torde — i enlighet med vad riksräkenskapsverket anfört i sitt förenämnda utlåtande — böra redovisas dels de till försvarsväsendet hänförliga hyror, vilka tidigare redovisats å allmänna fastighetsfonden och utbetalts av byggnadsstyrelsen, och dels de hyres- och arrendeutgifter, som för närvarande bestridas av anslag under fjärde huvudtiteln. Anslagsposterna torde, i likhet med vad som tillämpas beträffande allmänna fastighetsfonden, böra betecknas »förslagsvis».

Arméförvaltningens delfond. Arméförvaltningen har lämnat följande sammanställning av ifrågavarande hyreskostnader:

Ändamål.	Belopp.		Kostnaderna hava hittills bestritts av anslag till
	Kronor.	Kronor.	
Hyra för rullföringsområde 45 och 46.....	19,000: —		
Hyra för försvarsstaben	4,000: —	23,000: —	Byggnadsstyrelsen.
» » lokaler för inskrivningsförrättningar.....		24,612: 30	{ Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader.
Hyra för rullföringsområdesexpeditioner	58,000: —		
Hyra för landstormsområdesexpeditioner	2,700: —		
Hyra för II. fördelningens stab..	2,100: —		
» » militärbefälhavarens på Gotland stab	5,800: —		
Hyra för väg- och vattenbyggnadskårens chefsexpedition	1,800: —	70,400: —	{ Skrivmaterialier och expenser.
Hyra för sjukvårdsstyrelsens förråd i Stockholm		12,000: —	
Hyra belastande byggnadsanslaget	10,000: —		
Avgift till statens järnvägar för underhåll av reningsverk	675: —		
Hyra m. m. för luftbevakningscentraler	30,000: — ¹⁾		
Arrende av övningsmark vid Kristianstad	1,000: —		

¹⁾ Här ingå genom kungl. brev den 11/11 1938 anvisade 8,000 kronor från lantförsvarets anslag till extra utgifter.

Ändamål.	Belopp.		Kostnaderna hava hittills bestripts av anslag till
	Kronor.	Kronor.	
Arrende av betesmark för Herrevadskloster	2,960: —		
Arrende av övningsmark vid Gävle	700: —		
» » Rosersbergs kungsgård	12,750: —		
Avgäld till Djurgårdsförvaltningen (enligt kungl. brev den 11/7 1919)	160: —		
Hyra för tomt till arméstabens stall	20: —		
Hyra för kyrkogård vid Dalarö skans	15: —	58,280: —	{ Byggnader, övnings- fält och skjutbanor.
Hyra för verkstadslokal vid T 4 (enligt kungl. brev den 1/7 1938)	1,200: —		
Hyra för vissa landstormsförråd I 7 (enligt kungl. brev den 24/3 1939)	1,000: —	2,200: —	Extra utgifter.
<hr/> Summa kronor 190,492: 30			

Efter det dessa uppgifter avlämnats har Kungl. Maj:t genom brev den 3 november 1939 bemyndigat byggnadsstyrelsen att under tiden den 7 november 1939—den 1 oktober 1942 förhyra lokaler för arméns sjukvårdsinspektion och sjukvårdsstyrelse mot en årlig hyra av 34,500 kronor, vilka medel skulie utgå från statens allmänna fastighetsfond. Då även dessa medel böra redovisas å förevarande utgiftstitel, uppgår slutsumman av hyres- och arrendeutgifter m. m. till 224,992 kronor 30 öre eller avrundat till 225,000 kronor.

Marinförvaltningens delfond. Marinförvaltningen har specificerat lithörande hyresutgifter på följande sätt:

	Kronor.	Kronor.
Från anslaget till skrivmateriel och expenser:		
Marinförvaltningens lokaler i Stockholm	89,300	
Marindistrikts-, kommandants- och sjöruddföringsexpeditionerna i Härnösand	3,050	
Marindistrikts- och sjöruddföringsexpeditionerna i Malmö	2,200	
Fortifikationsexpeditionen i Karlskrona	1,600	
Ostkustens marindistrikt	1,100	
Syd kustens »	800	
Väst kustens »	1,200	99,250
Från anslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	1,000	
» » » underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.	4,000	
<hr/> Summa kronor 104,250		

Det uppgivna medelsbehovet belöper sig alltså till i runt tal 104,000 kronor.

Flygvapnets delfond. Utgifterna avse här enbart hyra för flygvapnets lokaler i Stockholm samt belöpa sig till sammanlagt 130,700 kronor eller avjämnat 131,000 kronor.

Enligt förestående komma hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden att uppgå till 460,000 kronor.

De sammanlagda utgifterna för fonden belöpa sig till 7,980,000 kronor.

Inkomsterna.

Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler.

I enlighet med vad som gäller beträffande statens allmänna fastighetsfond böra under denna titel redovisas de belopp, som över budgeten tillföras respektive delfonder. Posterna torde, i enlighet med vad riksräkenskapsverket förordat i sitt förut nämnda utlåtande, böra beräknas enligt de grunder, som för närvarande tillämpas vid beräkning av ersättningar till andra delfonder under allmänna fastighetsfonden än byggnadsstyrelsens delfond. Rörande dessa grunder må här återgivias följande av vad chefen för finansdepartementet anført i propositionen nr 153 till 1939 års lagtima riksdag med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40:

Den fastighetsfonden tillkommande ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för samtliga delfonder utom byggnadsstyrelsens delfond skall bestämmas så, att full förräntning erhålles å det av respektive delfonder disponerade statskapitalet. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses vara för handen, har satts till 4 procent. Denna regel har tillämpats första gången vid upprättandet av staten för fastighetsfonden för budgetåret 1938/39. Vid uppgörandet av bokslutet för fonden torde till grund för fastställandet av överskottet böra läggas kapitalbehållningen vid budgetårets ingång. Jag har för avsikt tillstyrka Kungl. Maj:t att meddela en föreskrift av detta innehåll för upprättandet av bokslutet för fastighetsfonden.

Vid nu angivna förhållande bör ersättningen till ifrågavarande delfonder av fastighetsfonden i stafförslaget för budgetåret 1939/40 beräknas på grundval av kapitalbehållningen vid detta budgetårs ingång. Vid beräkningen av denna kapitalbehållning har riksräkenskapsverket utgått från att vid ingången av budgetåret 1938/39 för investering i delfonderna disponibla medel komma att i sin helhet lyftas före nämnda budgetårs utgång. Till kapitalbehållningen den 1 juli 1938 har sålunda å ena sidan lagts till och med budgetåret 1938/39 anvisade, vid nämnda tidpunkt icke lyftade investeringsanslag och å andra sidan avdragits för samma tid anvisade, ej lyftade avskrivningsanslag. Riksräkenskapsverket framhåller, att även om de beräknade överskotten härigenom skulle komma att i någon nämnvärd grad överstiga de definitiva, statsregleringen likväl icke påverkas härav, eftersom ersättningsanslagen komma att upptagas i anslutning till de beräknade överskotten. Då det av riksräkenskapsverket sålunda föreslagna beräkningssättet är enkelt i tillämpningen, tillstyrker jag, att detsamma lägges till grund för upprättandet av staten för fastighetsfonden i nu ifrågavarande delar. Givetvis bör emellertid i förekommande fall den sålunda beräknade kapitalbehållningen justeras med hänsyn till sådan kapitalökning för ifrågavarande delfonder, som kan beräknas uppkomma annorledes än genom investeringsanslag å kapitalbudgeten, ävensom till eventuellt motsedd kapitalminskning.

Enligt angivna beräkningsgrunder hava de respektive delfondernas inkomster under denna titel i det beräknade statförslaget upptagits till respektive 6,161,000 kronor, 3,555,000 kronor och 1,542,900 kronor. Motsvarande belopp hava under fjärde huvudtiteln för de särskilda försvarsgrenarna upptagits såsom beräknade förslagsanslag för ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond. Anledning till avvikelse från det preliminära statförslaget förekommer endast beträffande arméförvaltningens delfond. Då nämligen denna fond, såsom framgår av det förut anförda, belastats med hyresutgifter, vilka med 35,000 kronor överstiga det härför beräknade beloppet, bör motsvarande höjning äga rum å ersättningsanslaget, som i följd därav kommer att uppgå till 6,196,000 kronor.

För samtliga delfonder uppgår alltså ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler till 11,293,900 kronor. Ersättningsanslag å fjärde huvudtiteln torde böra äskas i enlighet med den sålunda justerade beräkningen.

Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden.

Denna titel torde, liksom beträffande allmänna fastighetsfonden, böra omfatta såväl hyror för tjänstebostäder som hyror och arrenden för eljest av försvarsväsendets myndigheter upplåtna lokaler och markområden. Å fjärde huvudtiteln redovisas för närvarande ersättning för tjänstebostäder å avlöningsanslagen, medan övriga hyror och arrenden i regel redovisas å respektive underhållsanslag. I samband med inrättandet av den nya fastighetsfonden komma samtliga dessa inkomster att överföras till fastighetsfondens stat.

Arméförvaltningens delfond. Arméförvaltningen har beräknat inkomsterna under förevarande titel sålunda:

Tjänstebostäder och uthyrningsfastigheter	kronor 1,048,687
Övnings- och skjutfält (med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter) m. fl. fastigheter.....	» 535,107
Övriga hyror och arrenden	» 165,000
<hr/>	
Summa kronor 1,748,794	

Avrundat kan således denna inkomstpost beräknas till 1,749,000 kronor.

Marinförvaltningens delfond. Marinförvaltningen har specificerat de beräknade hyres- och arrendeinkomsterna sålunda:

Hyra för tjänstebostäder hittills redovisade å avlöningsanslaget	kronor 180,000
Inkomster av fastigheter tillhörande flottans skifferoljeverk hittills redovisade å anslaget till flottans krigsberedskap och övningar.....	» 15,000
Inkomster hittills redovisade å anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader	» 63,000
Inkomster hittills redovisade å anslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	» 4,000
Inkomster från Gustavsviks örlogsdepå	» 20,000
Hyror hittills influtna från Stockholms varvs byggnadsfond	» 154,000
<hr/>	
Summa kronor 436,000	

I enlighet härmed bör denna inkomstpost i statförslaget upptagas till 436,000 kronor.

Flygförvaltningens delfond. Flygförvaltningen har rörande ifrågavarande inkomster lämnat följande beräkning:

Hyra för tjänstebostäder	kronor 41,000
Inkomst av uthyrningsfastigheter	» 9,000
Inkomst av jordbruks- och skogsfastigheter	» 40,000
<hr/>	
Summa kronor 90,000	

Sistnämnda belopp bör upptagas i förslaget till stat.

De sammanlagda inkomsterna av hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden uppgå enligt vad sålunda anförts till 2,275,000 kronor.

Diverse inkomster.

I enlighet med vad riksräkenskapsverket i sitt förut nämnda utlåtande anfört torde under denna titel bära upptagas samtliga de inkomster, vilka icke hava karaktär av hyror eller arrenden, exempelvis grusförsäljningsmedel, vissa inkomster från jordbruksegendomar, inkomster av skogsavverkningar m. m. ävensom eventuellt förekommande ränteinkomster. Såsom exempel på hithörande inkomster har riksräkenskapsverket vidare nämnt Stockholms stads bidrag till Skeppsholmsbrons underhåll ävensom vissa ersättningar från fartyg för utnyttjande av dockor, kajplats m. m., såvida icke inkomsterna äro att hänföra till varvsdriften.

I arméförvaltningens förslag till stat för *arméförvaltningens delfond* har under titeln »Diverse inkomster» upptagits ett belopp av 15,000 kronor, utgörande mot civila patienters vård å militära sjukhus svarande del av fastigheternas underhållskostnad. Arméförvaltningen har i samband med denna post hänvisat till den sakkunnigutredning angående vissa med vården av civila patienter å garnisonssjukhusen sammanhängande organisationsfrågor, varom jag enligt bemyndigande den 19 juni 1939 föranstaltat. Resultatet av denna utredning (statens off. utredn. 1939: 31) föreligger numera och jag kommer i annat sammanhang att redogöra för min ställning till densamma. Här må emellertid förutskickas, att med hänsyn till det sätt, varpå garnisonssjukhusens ställning i budgettekniskt hänseende synes bära regleras, förevarande post torde bära avse hela kostnaden för sjukhusfastigheternas löpande underhåll samt bestämmas till 20,000 kronor, vilket belopp upptagits i den beräknade staten.

I marinförvaltningens förslag till stat för *marinförvaltningens delfond* har såsom diverse inkomster redovisats Stockholms stads bidrag till Skeppsholmsbrons underhåll 900 kronor och lantförsvarets bidrag för samma ändamål 450 kronor, sammanlagt 1,350 kronor. Detta belopp torde kunna avrundas till 1,000 kronor.

I förslaget till stat för *flygförvaltningens delfond* har posten »Diverse inkomster» utförts med ett formellt belopp av 100 kronor.

Sammanlagt upptages sålunda under titeln »Diverse inkomster» 21,100 kronor.

Överskott.

Överskotten skola, såsom förut anförts, beräknas till 4 procent av delfondernas uppskattade kapitalbehållningar. I enlighet med de beräkningar, som framlagts av myndigheterna, torde dessa kapitalbehållningar kunna uppskattas till 64.93 miljoner kronor för arméförvaltningens delfond, 56.74 miljoner kronor för marinförvaltningens delfond och 18.59 miljoner kronor för flygvapnets delfond. Överskotten skulle alltså böra beräknas till för arméförvaltningens delfond 2,597,000 kronor, för marinförvaltningens delfond 2,270,000 kronor och för flygförvaltningens delfond 743,000 kronor eller sammanlagt 5,610,000 kronor. Dessa belopp överensstämmer med de i den beräknade staten upptagna.

I enlighet med vad jag nu tillstyrkt har upprättats förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41 (*Bil. A*).

Hemställan.

Under åberopande av vad här anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig förordade förslaget till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41; och

dels under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1940/41 anvisa följande anslag, nämligen

under avdelningen C. Lantförsvaret till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 6,196,000 kronor,

under avdelningen D. Sjöförsvaret till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Marinförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 3,555,000 kronor, samt

under avdelningen E. Flygvapnet till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Flygförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 1,542,900 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. F. Holmér.

Bilaga A.

Förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41.

		Kronor
Inkomster.		
A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:		
1. Arméförvaltningens delfond	6,196,000	11,293,900
2. Marinförvaltningens "	3,555,000	
3. Flygförvaltningens "	1,542,900	
B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:		
1. Arméförvaltningens delfond	1,749,000	2,275,000
2. Marinförvaltningens "	436,000	
3. Flygförvaltningens "	90,000	
C. Diverse inkomster:		
1. Arméförvaltningens delfond	20,000	21,100
2. Marinförvaltningens "	1,000	
3. Flygförvaltningens "	100	
	Summa	13,590,000
Utgifter.		
A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:		
1. Arméförvaltningens delfond	4,950,000	7,060,000
2. Marinförvaltningens "	1,530,000	
3. Flygförvaltningens "	580,000	
B. Avsättning till värdeminskningsskonto:		
1. Arméförvaltningens delfond, förslagsvis	193,000	460,000
2. Marinförvaltningens " , "	88,000	
3. Flygförvaltningens " , "	179,000	
C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:		
1. Arméförvaltningens delfond, förslagsvis	225,000	460,000
2. Marinförvaltningens " , "	104,000	
3. Flygförvaltningens " , "	131,000	
Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:		
1. Arméförvaltningens delfond	2,597,000	5,610,000
2. Marinförvaltningens "	2,270,000	
3. Flygförvaltningens "	743,000	
	Summa	13,590,000